

Gabriela Kaczmarek,

Prawnik, Ekspert rynku efektywności energetycznej, wieloletni pracownik URE

Zasady przeprowadzania audytu energetycznego przedsiębiorstwa

Oszczędność oraz racjonalność wykorzystania energii elektrycznej, energii cieplnej i paliw, to wyzwanie dla gospodarki każdego kraju, zarówno z punktu widzenia ekonomii i konkurencyjności cen energii oraz źródeł ich pozyskiwania, jak też z punktu widzenia dbałości o środowisko.

Urzeczywistnieniem programu szeroko rozumianej **poprawy efektywności energetycznej**, może być korzystanie - przez uczestników rynku energetycznego - z wielu instrumentów prawnych i techniczno-finansowych, w tym z niedocenionego jeszcze instrumentu przewidzianego dla przedsiębiorców w postaci **audytu energetycznego przedsiębiorstwa, niezależnie od wielkości przedsiębiorcy**.

Audyt energetyczny przedsiębiorstwa zdefiniowano w obowiązującej ustawie z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 264 z późn. zm.) wskazując, że jest to **procedura** mająca na celu przeprowadzenie szczegółowych

i potwierdzonych **obliczeń dotyczących proponowanych przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej¹ oraz dostarczenie informacji o potencjalnych oszczędnościach energii**.

Przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej, to:

1. izolacja instalacji przemysłowych,
2. przebudowa lub remont budynku wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi,
3. modernizacja lub wymiana: a) oświetlenia, b) urządzeń i instalacji wykorzystywanych w procesach przemysłowych lub w procesach energetycznych lub telekomunikacyjnych lub informatycznych, c) lo-

kalnych sieci ciepłowniczych i lokalnych źródeł ciepła w rozumieniu art. 2 pkt 6 i 7 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów, d) modernizacja lub wymiana urządzeń przeznaczonych do użytku domowego,

4. odzyskiwanie energii, w tym odzyskiwanie energii w procesach przemysłowych,
5. ograniczenie strat: a) związanych z poborem energii biernej, b) sieciowych - związanych z przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej lub gazu ziemnego, c) na transformacji, d) w sieciach ciepłowniczych, e) związanych z systemami zasilania urządzeń telekomunikacyjnych lub informatycznych,

¹Zgodnie z art. 2 pkt 3-4, pkt 10 i 12 cyt. ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej:

- efektywność energetyczna to stosunek uzyskanej wielkości efektu użytkowego danego obiektu, urządzenia technicznego lub instalacji, w typowych warunkach ich użytkowania lub eksploatacji, do ilości zużycia energii przez ten obiekt, urządzenie techniczne lub instalację, albo w wyniku wykonanej usługi niezbędnej do uzyskania tego efektu,

- efekt użytkowy to efekt uzyskany w wyniku dostarczenia energii do danego obiektu, urządzenia technicznego lub instalacji, w szczególności wykonanie pracy mechanicznej, zapewnienie komfortu cieplnego lub oświetlenie,

- oszczędność energii to ilość energii stanowiącą różnicę między energią potencjalnie użytą przez obiekt, urządzenie techniczne lub instalację w danym okresie, przed zrealizowaniem jednego lub kilku przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, a energią użytą przez ten obiekt, urządzenie techniczne lub instalację w takim samym okresie, po zrealizowaniu tych przedsięwzięć i po uwzględnieniu znormalizowanych warunków zewnętrznych wpływających na zużycie energii,

- przedsięwzięcie służące poprawie efektywności energetycznej to działanie polegające na wprowadzeniu zmian lub usprawnień w obiekcie, w urządzeniu technicznym lub w instalacji, w wyniku których uzyskuje się oszczędność energii.

6. stosowanie, do ogrzewania lub chłodzenia obiektów, energii wytwarzanej w instalacjach odnawialnego źródła energii, ciepła użytkowego w wysokosprawnej kogeneracji w rozumieniu ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne lub ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych²

Audyt energetyczny przedsiębiorstwa należy przeprowadzać **na podstawie aktualnych, reprezentatywnych, mierzonych i możliwych do zidentyfikowania danych dotyczących zużycia energii** oraz, w przypadku energii elektrycznej, zapotrzebowania na moc.

W audycie energetycznym przedsiębiorstwa zawarty jest szczegółowy przegląd zużycia energii w budynkach lub zespołach budynków, w instalacjach przemysłowych oraz w transporcie, **odpowiadających łącznie za co najmniej 90% całkowitego zużycia energii przez to przedsiębiorstwo.**

Jeśli jest możliwość, to audyt energetyczny przedsiębiorstwa powinien opierać się na analizie kosztowej cyklu życia budynku lub zespołu budynków oraz instalacji przemysłowych, a nie na okresie zwrotu nakładów, tak aby uwzględnić oszczędności energii w dłuższym okresie, wartości rezydualne inwestycji długoterminowych oraz stopy dyskonta.

Przedsiębiorca przechowuje, do celów kontrolnych dane dotyczące audytu energetycznego przedsiębiorstwa, przez 5 lat, a przedsiębiorcą (w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców - Dz. U. z 2019 r. poz. 1292 z późn. zm.), jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Zasady

podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej przez osoby zagraniczne określają odrębne przepisy.

Wśród przedsiębiorców należy wyodrębnić różne ich kategorie w oparciu o zróżnicowane kryteria i przypisane im branże oraz różne obowiązki.

Ustawa - Prawo przedsiębiorców określa, że:

1. **mikroprzedsiębiorca** to przedsiębiorca, który **w co najmniej jednym roku z dwóch ostatnich lat obrotowych** spełniał łącznie następujące warunki: a) zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz b) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz z operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 mln euro,
2. **mały przedsiębiorca** to przedsiębiorca, który **w co najmniej jednym roku z dwóch ostatnich lat obrotowych** spełniał łącznie następujące warunki: a) zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz b) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz z operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 mln euro - i który nie jest mikroprzedsiębiorcą,
3. **średni przedsiębiorca** to przedsiębiorca, który **w co najmniej jednym roku z dwóch ostatnich lat obrotowych** spełniał łącznie następujące warunki: a) zatrudniał średniorocznie mniej

niż 250 pracowników oraz

b) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz z operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 50 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 43 mln euro

- i który nie jest mikroprzedsiębiorcą, ani małym przedsiębiorcą.

Wyrażone w euro wielkości, o których mowa w pkt 1-3, **przelicza się na złote według średniego kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roku obrotowego wybranego do określenia statusu przedsiębiorcy**, a średnioroczne zatrudnienie, o którym mowa w pkt 1-3, określa się w przeliczeniu na pełne etaty, nie uwzględniając pracowników przebywających na urloпах macierzyńskich, urloпах na warunkach urlopu macierzyńskiego, urloпах ojcowskich, urloпах rodzicielskich i urloпах wychowawczych, a także zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego.

Zwrócenie uwagi na przedstawione powyżej kryterium zatrudnienia lub kryterium ekonomiczne - w kontekście **dwóch ostatnich lat obrotowych** - jest to o tyle ważne, że **determinuje obowiązek przeprowadzenia audytu energetycznego dużego przedsiębiorcy** (po raz pierwszy) i wpływa na konsekwencje z tym związane w postaci możliwości nałożenia kary pieniężnej w formie decyzji Prezesa URE.

Jak wynika zatem z powyższej analizy, **definicja tzw. „dużego” przedsiębiorcy - zobowiązane do przeprowadzenia audytu energetycznego przedsiębiorstwa** - nie została wprost wyrażona w ramach obowiązującego porządku prawnego, lecz została wyprowadzona z istniejącej definicji przedsiębiorcy średniego, wskazanej w art. 7

²Minister właściwy do spraw klimatu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, szczegółowy wykaz przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej.

ust. 1 ustawy Prawo przedsiębiorców i oznacza, że zgodnie z przepisami ustawy o efektywności energetycznej, **podmiotem zobowiązanym do przeprowadzenia audytu energetycznego jest tzw. „duży” przedsiębiorca, który w dwóch ostatnich latach obrotowych:**

1. zatrudniał średniorocznie co najmniej 250 pracowników - bez badania i łączenia powiązań kapitałowych oraz osobowych między przedsiębiorcami lub 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych przekraczający równowartości w złotych 50 mln euro **oraz** sumy aktywów jego bilansu, sporządzonego na koniec jednego z tych lat przekroczyły równowartości w złotych 43 mln euro. W art. 36 ust. 2 ustawy o efektywności energetycznej, wskazano jednak wyjątki w zakresie obowiązku sporządzenia audytu energetycznego przedsiębiorstwa (posiadanie audytu w ramach systemów zarządzania).

O ile zasadą jest, że duży przedsiębiorca przeprowadza co 4 lata audyt energetyczny przedsiębiorstwa lub zleca jego przeprowadzenie, to istotnym wyjątkiem z kolei jest, iż nie stosuje się tego kryterium do przedsiębiorcy posiadającego:

1. system zarządzania energią określony w Polskiej Normie dotyczącej systemów zarządzania energią, wymagań i zaleceń użytkownika lub
2. system zarządzania środowiskowego, o którym mowa w art. 2 pkt 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ek zarządzenia i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylającego rozporządzenie (WE)

nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE, **- jeżeli w ramach tych systemów przeprowadzono audyt energetyczny przedsiębiorstwa.**

Audyt energetyczny przedsiębiorstwa przeprowadza:

1. podmiot niezależny od audytowanego przedsiębiorcy, posiadający wiedzę oraz doświadczenie zawodowe w przeprowadzaniu tego rodzaju audytu,
2. ekspert audytowanego przedsiębiorcy, jeżeli nie jest on bezpośrednio zaangażowany w audytowaną działalność tego przedsiębiorcy.

„Duży” przedsiębiorca podlega karze pieniężnej, jeżeli nie przeprowadza audytu energetycznego przedsiębiorstwa. Karę pieniężną wymierza Prezes URE, w drodze decyzji, a jej wysokość nie może być wyższa niż 5% przychodu ukaranego przedsiębiorcy, osiągniętego w poprzednim roku podatkowym. Ustalając wysokość kary, o której mowa, Prezes URE uwzględni zakres naruszeń, powtarzalność naruszeń oraz możliwości finansowe ukaranego podmiotu. Prezes URE może odstąpić jednak od wymierzenia kary pieniężnej, jeżeli zakres naruszeń jest znikomy, a podmiot zaprzestał naruszania prawa lub zrealizował obowiązek, zanim Prezes URE powziął o tym wiadomość. Karę pieniężną, w niniejszym zakresie, ukarany podmiot winien uiścić w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja Prezesa URE o wymierzeniu mu kary pieniężnej, stała się prawomocna. Dotychczas Prezes URE nie nakładał wspomnianych kar, choć rozpoczęto postępowania w tym zakresie.

Informacje pochodzące od przedsiębiorców (nie tylko tych tzw. „dużych”) i od audytorów energetycznych oraz kilkuletnia praktyka, wynikająca

z analizy zawiadomień o przeprowadzonym audycie energetycznym przedsiębiorstwa³, wskazuje na coraz lepszą jakość i coraz bardziej profesjonalne przeprowadzanie audytów energetycznych zarówno przez ekspertów wewnętrznych, jak też audytorów energetycznych (wykonujących zawód w sposób niekorporacyjny, ewentualnie dobrowolnie zrzeszeni w organizacjach samorządowo-zawodowych).

Aktywność profesjonalnych audytorów energetycznych dotyczy coraz częściej już nie tylko wspomnianych „dużych” przedsiębiorców, ale także (dzięki skierowanemu do sektora małych i średnich przedsiębiorstw - projektowi „Wsparcie techniczne na rzecz promowania audytu energetycznego i inwestycji w obszarze efektywności energetycznej w małych i średnich przedsiębiorstwach⁴”), jest realizowana dla pozostałych podmiotów gospodarczych.

Rozszerzenie świadomości korzyści z audytu energetycznego przedsiębiorstwa, wśród potencjalnych adresatów audytów energetycznych przedsiębiorstwa to fundament oszczędności i efektywności energetycznej kraju, zwłaszcza w sytuacji przewidywanej recesji spowodowanej COVID epidemią. Szczególną uwagę warto zwrócić nie tylko na doradztwo, pożyczki czy preferencyjne kredyty, ale na również na najprostsze narzędzia, takie jak choćby testowany już przez jednego z audytorów energetycznych tzw. kalkulator optymalizacji zużycia energii w przedsiębiorstwie, który pozwoli również małemu i średniemu przedsiębiorcy na przygotowanie uproszczonych obliczeń zachęcający do przeprowadzenia audytu, a w ślad za tym do wymiany dotychczas używanych urządzeń czy **dbałości o racjonalne korzystanie z energii oraz paliw.**

□

³Art. 38 ust. 1 ustawy o efektywności energetycznej stanowi, iż Przedsiębiorca: 1) o którym mowa w art. 36 ust. 1, zawiadamia Prezesa URE o przeprowadzonym audycie energetycznym przedsiębiorstwa; 2) o którym mowa w art. 36 ust. 2, zawiadamia Prezesa URE o przeprowadzonym audycie energetycznym przedsiębiorstwa w ramach systemu, o którym mowa w art. 36 ust. 2, - w terminie 30 dni od dnia jego przeprowadzenia; do zawiadomienia należy dołączyć informację o możliwościach do uzyskania oszczędnościach energii wynikających z przeprowadzonego audytu energetycznego przedsiębiorstwa

⁴kryterium ekonomiczne składa się z dwóch warunków, przy czym spełnienie ich łącznie decyduje o obowiązku przeprowadzenia audytu energetycznego przedsiębiorstwa.

⁵finansowanemu ze środków Programu Wspierania Reform Strukturalnych Unii Europejskiej (SRSS - Structural Reforms Support Service).